

Pierwsza międzynarodowa konferencja "Górnicy Świata"

Kopalnie pomiędzy państwem, rynkiem a społeczeństwem Terytoria odrodzenia (XVIII - XXI stulecie)

Istnieje wiele opracowań dotyczących historii górnictwa na terenie Europy, jego roli w procesie uprzemysłowienia oraz problemów związanych z przekształceniami.

Zdecydowanie mniej liczne są prace dotyczące niezwykłych zdolności społeczeństw regionów górniczych w zakresie adaptacji do warunków zmieniających się na przestrzeni ostatnich trzech stuleci.

Pierwsza konferencja "*Górnicy Świata*" zostanie zorganizowana wiosną 2013 roku¹. Konferencja zostanie zorganizowana przez Radę francuskiego Regionu Nord-Pas de Calais oraz uniwersytet Lille-3 w Arena Stade Couvert (Liévin, Pas-de-Calais, Francja), a jej celem będzie mobilizacja społeczności naukowców wyspecjalizowanych w poszczególnych dziedzinach nauk humanistycznych i społecznych w odniesieniu do zagadnienia odrodzenia terytoriów stanowiących zagłębia wydobywcze węgla kamiennego począwszy od XVIII wieku.

Kopalnie węgla kamiennego odgrywały niezwykle ważną rolę w procesie uprzemysłowienia w XVIII i XIX wieku, stanowiły również strategiczny element podczas obu wojen światowych, przyczyniły się do powojennej odbudowy, a następnie pełniły istotną rolę w okresie zimnej wojny oraz międzynarodowej rywalizacji gospodarczej w XX wieku. Pod wpływem konkurencji ze strony innych źródeł energii, kopalnie zostały zmuszone do wprowadzania innowacji i reagowania na zmieniającą się sytuację aż do ostatecznego zamknięcia szybów i ostatnich przekształceń. Jakże były czynniki ich dynamiki? Czy były one takie same we wszystkich regionach górniczych? Jakże są przejawy tej zdolności adaptacji oraz jej konsekwencje? Jaką rolę odgrywały/ją w procesie adaptacji władze państwowe, przedsiębiorstwa i towarzystwa górnicze? W ujęciu bardziej ogólnym, jaka była/jest rola w tym procesie środowisk politycznych, ekonomicznych i społecznych w skali europejskiej, krajowej, regionalnej i lokalnej? W jakim stopniu zdolność do reagowania na czynniki zewnętrzne stanowi cechę sektora górniczego? Wszystkie te pytania skłaniają do zastanowienia się nad zdolnościami adaptacyjnymi terytoriów górniczych za pośrednictwem badań wielodyscyplinarnych i porównawczych, prowadzonych w różnej skali (regionalnej i krajowej, europejskiej oraz ogólnoswiatowej) i w odniesieniu do różnych okresów. Pytania zostały uporządkowane w postaci czterech głównych tematów.

Ludność regionów górniczych w uprzemysłowionych społeczeństwach technicznych.

¹. Dokładna data konferencji będzie podana w najbliższym czasie.

Ta pierwsza tematyka dotyczy migracji i przepływów ludności, wiedzy oraz idei wewnątrz regionów górniczych i poza nimi. Obejmuje zarówno doświadczenia indywidualne - stojące u podstaw odkrywania i eksploatacji złóż - jak i ewolucji technik wydobywania węgla kamiennego oraz wspólnej historii górników i ich rodzin począwszy od XVIII wieku.

System pracy w kopalniach, organizacje górników, znaczenie związków zawodowych i strajków, ich konsekwencje dla społeczeństw oraz krajowych - lub europejskich - debat dotyczących górnictwa, ale także transformacje o charakterze demograficznym i społecznym wymagane w ramach prowadzonych przekształceń stanowią najważniejsze aspekty tego zakresu tematycznego.

Celem jest określenie, w jakim stopniu cechy ludności regionów górniczych przyczyniają się do zdolności adaptacji do zmieniającego się otoczenia zewnętrznego. W ujęciu bardziej ogólnym chcemy zastanowić się nad zasobami, jakimi dysponowały społeczności górnicze oraz przedstawiciele kierownictwa kopalń w zakresie łagodzenia skutków nadchodzących zmian.

Kopalnie wobec zagrożeń i niepewności oraz strategia państw i przedsiębiorstw górniczych

Druga tematyka dotyczy zarówno historii społeczności górniczych, jak i poszczególnych państw, w których rozwijał się przemysł wydobywczy w nawiązaniu do poszczególnych epok i kontekstów geopolitycznych.

Celem jest przede wszystkim przeanalizowanie strategii realizowanych przez podmioty publiczne i prywatne w odniesieniu do nadzwyczajnych okoliczności podczas wojen, okresów odbudowy i przekształceń.

Tematyka dotyczy ciągłości form i ram prawnych działalności przemysłu wydobywczego (ewolucja ustawodawstwa i obowiązujących przepisów, obecność organów kontrolnych, takich jak francuski inspektorat górniczy), które faworyzowały - lub spowalniały - proces adaptacji do zmian koniunktury oraz struktury rynków.

Organizacja przemysłu wydobywczego podczas dwóch wojen światowych XX wieku, a następnie w okresie powojennym, polityka prowadzona podczas *dwudziestoletniego okresu dynamicznego rozwoju gospodarczego* (1952-1972) oraz porównanie wydajności firmy *Charbonnages de France* - utworzonej w wyniku nacjonalizacji - oraz brytyjskiej *National Coal Board* w tym samym okresie dla zrozumienia praktyk instytucji publicznych i przedsiębiorstw prywatnych w skali Europy, poszczególnych krajów, regionów oraz miast w celu określenia podstaw zdolności adaptacyjnych regionów górniczych.

Zdolności adaptacyjne osłabionych regionów górniczych.

Trzecia tematyka dotyczy sposobów oraz form adaptacji terytoriów do zmian sanitarnych i środowiskowych wywołanych przez działalność wydobywczą, a następnie do prawdziwego szoku, którym było zamknięcie szybów kopalnianych.

Celem jest określenie rodzaju dramatycznych zmian oraz strategii adaptacyjnych, które miały na celu dostosowanie się do nich, poprzez wyróżnienie dwóch rodzajów reakcji:

- Z jednej strony, jeżeli uważamy, że wydobywanie węgla pociąga za sobą poważne konsekwencje sanitarne i środowiskowe, obejmujące modyfikację ekosystemów w sposób często nieodwracalny oraz jest przyczyną chorób zawodowych, których konsekwencje również mogą być nieodwracalne, można zastanawiać się nad sposobami, dzięki którym regiony górnicze mogą (lub mogły) dostosowywać się do zachodzących zmian. Jakie rozwiązania techniczne, prawne, gospodarcze i organizacyjne zostały przyjęte w zakresie dostosowania do zachodzących zmian i jakie przydatne wnioski pozwalają one wyciągnąć na przyszłość? W jakim zakresie w obliczu zagrożeń związanych z działalnością wydobywczą poszczególne społeczeństwa opracowały własne strategie adaptacyjne?

- Proces transformacji regionów górniczych niesie ze sobą kwestie o znaczeniu gospodarczym, politycznym, społecznym, środowiskowym i psychologicznym, które skłaniają do zastanowienia się nad konsekwencjami zamknięcia kopalń dla społeczeństw górniczych, relacji pomiędzy poszczególnymi podmiotami oraz sposobów możliwego przekształcenia społeczności, które powstały wokół górnictwa. Powinna zostać przeprowadzona szczegółowa analiza strategii realizowanych w poszczególnych zagłębiach górniczych, które miały do czynienia z podobnymi/porównywalnymi sytuacjami. Prezentacje ustne badaczy powinny zostać uzupełnione poprzez świadectwa i wypowiedzi osób, które bezpośrednio przeżyły proces transformacji i/lub opracowywały strategie realizowane w poszczególnych społeczeństwach w odniesieniu do zmian zachodzących w regionach wydobywczych.

Pamięć kopalń.

W jaki sposób kształtuje się pamięć po zamknięciu szybów kopalnianych? Ostatnia tematyka ma na celu mobilizację archiwistów, historyków, socjologów, ale także osób uczestniczących w procesie zmian oraz ich świadków - byłych górników bądź członków organizacji, którzy w przeszłości przemysłu wydobywczego poszukują rozwiązań pozwalających zmierzyć się z przyszłością.

W przypadku historyków chodzi o refleksję nad sposobami pisania historii regionów górniczych po zakończeniu działalności wydobywczej, zadawaniem odpowiednich pytań, zasadami współpracy z archiwistami i innymi specjalistami nauk humanistycznych oraz społecznych, wykorzystaniem istniejących materiałów oraz możliwościami zachowania wspólnej pamięci po zakończeniu procesu transformacji.

Zorganizowana zostanie sesja okrągłego stołu, poświęcona świadectwom transformacji (wypowiedzi byłych górników, przedstawicieli zarządów kopalń i polityków) oraz opiniom obserwatorów tego procesu (historyków, archiwistów, statystyków, dziennikarzy, naukowców), umożliwiającą wymianę poglądów na ten temat.

Proponując prezentację należy wysłać na adres irhis.recherche@univ-lille3.fr (w temacie wiadomości wpisując "Konferencja Górnicy Świata") najpóźniej do 15 września 2012 roku w postaci streszczenia nieprzekraczającego 3 000 znaków (ze spacjami), wraz z tytułem naukowym i krótkim *życiorysem* autora/ów (jednostronicowym), z określeniem instytucji, w której jest/są zatrudniony/eni oraz stanowiska. Komitet naukowy rozpatrzy kandydatury i udzieli odpowiedzi do końca października 2012 roku, a teksty prezentacji (maksymalnie 30 000 znaków) powinny następnie zostać przesłane do dnia 1 marca 2013 r.

Koordinacja i organizacja naukowa:

Sylvie Aprile, *Profesor zwyczajny historii współczesnej*, Uniwersytet Lille 3.

Matthieu de Oliveira, *Profesor nadzwyczajny historii współczesnej*, Uniwersytet Lille 3.

Béatrice Touchelay, *Profesor zwyczajny historii współczesnej*, Uniwersytet Lille 3 - IRHiS UMR CNRS 8529.

Szczegółowe informacje:

✉ beatrice.touchelay@free.fr